

han Billy vielä niin nuori ja lapsekas, että piti hänelle antaa aikaa miestä ja viisastua. Amyllä oli hyvä joukko tervettä järkeä ja hän luotti Billyyn ja tulevaisuuteen.

Tänä aamuna kun Billy myöhästy työstä, oli työmaalla tavallisesta poikkeava tilanne. Ja sinä iltana kun hän tuli kotiin, ei hän näyttänyt aivan huolestuneelta, mutta kuitenkin vakavalta. "Minulla on jotain kerrottavaa," hän sanoi.

"Etpä vie voittoa minulta," vastasi nuori vaimo askaroiden pienessä keittiössä hyvin tärkeän näköisenä. "Minullakin on jotain kerrottavaa."

"No, annan sitten sinulle ensi sanan, sillä sinä ainakin pidät aina viime sanan," sanoi Billy leikkillisesti. "Sano pois!"

Se mitä Amyllä oli kerrottavana, tuntui olevan kovin arka-tuntoista, sillä hän otti kiinni Billyn leveisiin hartioihin, veti hänen päänsä kumaraan ja siten puhui hänen korvaansa kuiskien viitisentoista minuuttia.

"Älähän, mitä!" pääsi Billyltä henkeä pidättäin. "No, mutta voi mun suuri lusikkani! Ethän sinä itsekään ole muuta kuin kakara ja minusta tuntuu kuin kävelisin vielä polvihousuissa!"

Mutta yhtä kaikki näytti Billy hyvin ylpeälle tuon uutisen johdosta, vaikkakin se ensin tuntui kuin korvapuustille, ja hän puristi Amyn sylinsä ja sopersi hänelle kaikenlaisia lapsellisuksia.

Kun Amy vihdoinkin vapautui ja sai hiuksensa suorituksi, hän kysyi: "Ja mitä on sinulla minulle kerrottavana?"

"Tuhat tulimmaista! Minun on vaikea sitä kertoa sinulle — varsinkin nyt. Meidän tehtaalla on lakko. Minä en mene työhön huomenna."

Billy oli odottanut, että vaimonsa sanoo jotain siihen tapaan, kuinka pahoja ja tuhmia unionit ovat, ja lakot, ja että naisten täytyy tehdä silloinkin työtä kun miehet vaan joutilaina loikovat. Hän oli joidenkin naisten kuullut puhuvan sillä tavalla, erittäinkin yhden ruokatalon emännän, kun hän lakon aikana joutui kaksi viikkoa jälkeen huoneen vuokran ja ruokansa maksamisessa. Mutta Amy otti uutisen vastaan tyyneesti.

"Ruoka on valmis," sanoi hän. "Istu syömään ja voit samalla kertoa minulle siitä seikkaperäisesti, kun me syömmme."

Billy kertoi kaikki mitä tiesi. Lakon uhka oli jo kytenyt jonkun aikaa. Miehet vaativat kahdeksan tunnin työpäivää ja viidentoista prosenttia palkankorotusta. "Ei koko kaupungissa ole toista tehdasta missä kohdellaan työläisiä niin pahoin kuin tässä. Meidän täytyy saada enemmän palkkaa, eikä siinä ole mitään järkeä, että tehdä työtä yhdeksän tuntia päivässä kun melkein kaikissa muissa työpajoissa on jo kahdeksan tunnin päivä."

Vaimonsa alkoi kysellä: Kuka on järjestänyt lakon? Ovatko miehet jo esittäneet vaatimuksensa yhtiölle? Luuleeko Billy että yhtiö aikoo ja voi hankkia lakonrikkureita?

"Mistä minä sen kaiken tiedäisin?" kysyi vuorostaan Billy. "Tietäisit, jos ottaisit asiakseksi käydä joskus uniosi kokouksissa," sanoi vaimo.

"Se on totta," myönteli Billy. "Mutta mistä äsinä olet niin paljon saanut tietää unionista ja laakoista ja kaikesta siitä?"

"Etkö muista, että asuin Sett-

lementti-rakennuksessa, ennen kuin sinä pelastit minut sieltä Pariisi-ravintolan kassarekisterin takaa. Ja neiti Emerson siellä oli innokas mioiden kannattaja. Hän luki paljon niistä asioista. Ja hän meni lakkovahtiin kun tehtaan työt olivat lakossa ja hänet vangittiin. Professori Clement takasi hänet irti."

Amy kokosi astioita pöydältä pestäväksi. Ja Bill iloisesti tarjoutui pyyhkimään niitä kiintyneen keskusteluun ja haluten jatkaa.

"Sano minulle, minkätähden sellaiset hienot neidit, kuten neiti Emerson, niin innokkaasti harastavat työväenasioita?" uteli Billy.

"Hän tapasi sanoa," vastasi Amy, "että se on ajan suurin kysymys. Hän sanoi, että hän on syntynyt liian myöhään ottamaan osaa henkiorjien vapauttamiseen, joten hänen nyt täytyy ottaa osaa palkkojen vapautustyöhön. Ja hän tapasi nau-raan sanoa, että kun hän on vanha piika, ei hän voi ajatella naimisiin menoa ja että hänen kuitenkin täytyy tehdä jotain tulevan sukupolven hyväksi."

"Mikä se on se tuleva sukupolvi?" kysyi Billy.

"Odota ensi toukokuuhun, niin saat nähdä," sanoi Amy veitikkamaisesti hymyillen.

"Kyllä ymmärrän," sanoi Billy. "Toivon vaan ettei tämä lakko kestä kovin kauan, sillä pelkään, että rahat loppuvat lyhyeen."

"Älä joutavia! Me olemme hyvässä asemassa verrattuna niihin, joilla on viisi ja kuusi lasta. Ja jos tarve tulee, niin minä voin mennä takaisin työhön kassaregisterin taa. Tapasin Pariisi-ravintolan isännän toissapäivänä ja hän sanoi, että hän haluaisi saada minut takaisin työhön."

"Et sinä voi mennä työhön — nyt," väitti Billy vakavasti.

Amy nauroi. "Paljonko sinä tiedät niistä asioista? Minä voin tehdä kevyttä työtä monta kuukautta ja jos vaan tarve tulee niin minä teen sen."

"Ja kuinka paljon sinä sitten niistä asioista tiedät?" uhitteli Billy.

"Kävin tänä luona tänään; hänellä on viisi lasta, joten hänen pitäisi tietää. Älä siis luule, että saat kaikki päivät minua kotona hännätä. Jos ne tarvitsevat lakkovahteja, niin sinä menet lakkovahtiin."

"Well, olenpa kirottu!" sanoi Billy kunnioittavasti. "Sinä olet oikea valtti, sinä, tyttöni."

Billy otti iltalehden käteensä, mutta nyt ei hän lukenut urheiluosastoa, kuten aina ennen. Hän alkoi etsiä sieltä jotain, jonka hän vihdoinkin löysi kolmannelta sivulta.

"Kas täällä kerrotaan siitä lakosta," sanoi hän lukiessaan. "Ja — tiedätkö mitä? — Se sinun neiti Emersonisi tulee puhumaan lakkolaisten kokouksessa North Side haalille tänä iltana."

"Tietysti sinä menet kokoukseen?" kysyi Amy.

"En ole tullut ajatelleeksi sitä."

"Ikävä, että menet, mutta tässä on hattusi," sanoi Amy veitikkamaisesti. "Mutta kokouksen jälkeen sinä tulet suoraan kotiin ja kerrot minulle mitä neiti Emerson puhui."

"Oikeassa olet, tyttöni. Tulen suoraan kotiin — perheeni luo."

Kun Billy tuli kokouksesta kotiin löysi hän Amyn vuoteella, mutta valveilla, odottamassa. Astuessaan pieneen siistiin makuu-

kamariin, tuntui hänestä nyt kuin olisi hän jollain luvottomalla retkellä. Hän ei pudottanut kenkiään kuten ennen äännekkäästi lattiaan, vaan laski ne alas hiljaa. Amy halusi kuulla kokouksen menosta, mutta hän olisi halunnut puhua mieluummin toisesta asiasta, joka oli ollut hänen mielellään koko illan.

"Älä huoli siitä toisesta asiasta" juuri nyt tällä kertaa — ja sehän on minun asiani," sanoi Amy.

"Oikeassa olet taas,kin, tyttö," myönsi Billy iloisesti. "Ja hyvin vähän kai minä voin sinua siinä auttaa."

"Sinä voit olla apuna lakon voittamisessa, ja siten saada yhden tunnin lisää ja lihavamman maksukotelon, jotka voit antaa minulle," vaimo vastasi.

***

Oli lakon kolmas viikko ja asema näytti synkälle. Billy tuli kotiin myöhään iltapäivällä. Hän oli ollut myymässä pääs-lippuja lakkolaisten tanssiaisiin, joka ajettiin pitää lakkolaisten avustamiseksi. "Olen myynyt kolmekymmentäyksi lippua dollarilla kappaleen," sanoi hän. "Ja usko minua, että jokaisen pallohaalin isännän, joille olen ennen niin paljon rahaa kantanut, täytyi ostaa yksi." Sitten hän lisäsi: "Sinä tulet tanssiaisiin kanssani, etkös tulekin? Siellä tulee olemaan puheita myöskin. Neiti Emersonkin puhuu."

"Tietysti minä tulen," vastasi vaimo.

Haalilla oli väkeä tungokseen asti. Miten niin monta paria voi tanssia yhdellä lattialla, tuntui suurelta kysymykseltä ratkaista, mutta ei siitä kukaan ääntä pitännyt, sillä pidettiin tanssiaiset lakkolaisten hyväksi, ja samalla lakkolaisten mielen rohkaisemiseksi, jos jotkut heistä olisi joutumassa epätoivoon. Aluksi pidettiin puheita. Professori Clemens avasi kokouksen ja esitti neiti Emersonin puhumaan joka — kuten Billy jälestäpäin selitti — "nousi takajaloilleen ja puhui." Mutta union organiseraajan, jonka oli odotettu pitävän lakkolaisille innostavan puheen oli kutsuttu kotiin vaimonsa sairauden takia ja hänen tilalleen täytyi panna union sihteeri. Hyvä, uskollisesti virkansa täyttävä mies, mutta heikkäänäinen pieni mies, jolla ei ollut puhujan taipumuksia.

"Hänestä ei ole mitään maalista hyvää puhujana," kuiskasi Billy vaimolleen. Ja kun vanha kirjuri pääsi haparoiden puheensa loppuun, vaikeroi Billy: "Ei hän päässyt ensimmäisen rivin ohii."

"Nouse ylös ja sano jotain itse, Billy," sanoi Amy tyyneesti.

"Minäkö — minäkö puhumaan!" Billy ajateli, että onkohan Amyn terveydentila sekottanut hänen järkensä.

"No, jos sinulla on jotain sanottavaa, joka auttaa, niin sano se," Amy kuiskasi. Ja samalla hän nipisti Billyä paikkaan, joka olisi ollut kovin sopimaton nipistettäväksi, jos he eivät olisi olleet kunniallisesti naimisissa oleva pariskunta.

Ennenkuin Billy tiesi mitä hänelle oli tapahtunut, huomasi hän seisovansa istuimensa vieressä, joka oli aivan käytävän laidassa. Hän näki työtoveriensa hämmästyneiden katseiden tuijottavan itseensä. Hän tunsu polviensa tuijuttavan ja kaulus tuntui kuristavan kurkusta. Mutta Amy oli saanut hänet narra-

tuksi alkamaan ja nyt se täytyi viedä loppuun.

"Pojat," alkoi hän, katsellen ympäri haalia, "ei ole aika nyt antautua epätoivuisiksi, vain sentähden, ettemme ole lyöneet yhtiön hartioita mattoon ensimmäisessä kolmessa otteessa. Emme me niin vähällä saa antaa perään. Olemme tämän alkaneet ja meidän täytyy viedä lakko kunnialliseen loppuun. Tiedän että joillakin teistä ei ole helpot ajat. Ei tämä ole piknikkiä vapaan lemonaadin kanssa. Mutta olemme myyneet viidenkymmenen dollarin edestä tikettejä ja jos tarvis on voimme pitää tanssit joka viikko lakon eteenpäin viemiseksi. Moni henkilö, joka ei ole täällä tänä iltana, osti tike-tin vaan meitä auttaaksensa. Yleinen mielipide on kääntymässä suosiolliseksi meille. Me emme tahdo ottaa vastaan yhtä kurjaa kompromissia, jota yhtiö tarjoaa. Me tahdomme kahdeksan tunnin työpäivän ja viisitoista prosenttia enempi palkkaa — ja me tulemme sen saamaan kunhan vaan pysymme lujina ja pidämme paitamme yllämme."

Hän pysähtyi hengähtämään ja samalla huomasi kuinka innokkaasti neiti Emerson aplo-deerasti hänelle lavalta.

"Eikä tässä taistelussa ole vaan tämä yksi lakko kysymyksessä. Kuten neiti Emerson äsken sanoi, on tämä vaan osa yhdestä suuresta taistelusta. Me tahdomme paremmat elämän mahdollisuudet kaikkialla. Me tahdomme viettää enemmän aikaa perheittämme parissa ja enemmän palkkaa voidaksemme hankkia elämän hyvyksiä vaimoille ja lapsille kotona.

"Ja katsokaa kuinka urheasti naiset tukevat meitä tässä taistelussa. Katsokaa miten paljon tyttöjä ja vaimoja on täällä tänä iltana! Oli aika jolloin naiset eivät tieneet union tarkotuksesta sen vertaa kuin voi panna vasempaan silmäänsä. Ja nyt hienot naiset, kuten neiti Emerson, tulevat meitä auttamaan ja oppineet miehet, kuten professori Clement, ovat mukanaamme. Mutta ne ovat meidän omat vaimot, jotka meitä enemmän innostavat — eikä se loukkaa neiti Emersonia lainkaan. En nyt olisi tässä teille pärpättämässä, jos ei vaimoni olisi minua nipistänyt."

"Meidän täytyy voittaa tämä lakko. Meidän täytyy se tehdä oman itsemme tähden; meidän täytyy se tehdä niiden toisten työläisten tähden muissa tehtaissa, jotka eivät vielä uskalla ryhtyä taisteluun; meidän täytyy tehdä se saadaksemme enemmän aikaa kotona oloa varten; meidän täytyy tehdä se saadaksemme enemmän rahaa elämiseen ja voidaksemme panna jotain säästöön sateisen päivän varalle; meidän täytyy tehdä se vaimojemme tähden; meidän täytyy tehdä se — tehdä se..."

Billy oli sanonut sanottavansa eikä tiennyt miten lopettaa, sillä tämä oli hänen ensimmäinen yrityksensä pitää puhetta. Mutta samalla hän katsahti vaimoonsa ja muisti jotain — ja hän lopetti puheensa innolla ja painolla: "Meidän täytyy voittaa tämä lakko tulevan sukupolven tähden."

*****
NAISTEN OSUUSKOTI
 SAN FRANCISCO, CAL.
 3627—16th St.
 Telefoonit: Market 3958
 SAN FRANCISCO
 *****